

Kriz Yönetimi Ve Yönetişim Çerçevesinde Yerel Yönetimlerin Kentsel Sorunları Çözme Rollerini: Kastamonu Örneği¹

The Role Of Local Governments In Solution Of Urban Problems Within The Framework Of Crisis Management And Governance: Kastamonu Case

Bekir PARLAK * Badenur EFLANİLİ **

ÖZET

Günümüzde, hızlı kentleşme süreci ve artan nüfus, kentlerde birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar arasında trafik sıkışıklığı, çevre kirliliği, altyapı yetersizliği, işsizlik, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi birçok sorun yer almaktadır. Bu sorunlar kentlerin sürdürülebilirliği ve yaşanabilirliği için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Kastamonu, Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde bulunan ve tarihi, kültürel ve turistik birçok zenginliği bünyesinde barındıran bir ilimizdir. Kastamonu da diğer kentler gibi kentsel sorunlar ile karşı karşıyadır. Trafik sıkışıklığı, çevre kirliliği, altyapı yetersizliği, işsizlik ve yoksulluk gibi sorunlar Kastamonu'nun sürdürülebilirliği ve yaşanabilirliği açısından bir tehdit oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Kastamonu Belediyesi üzerinden yerel yönetimlerin kentsel sorunların çözümünde kriz yönetimi ve yönetim tekniklerini nasıl ve ne kadar kullandıklarını açıklığa kavuşturmak. Çalışmanın yöntemi iki düzeyde uygulanmıştır. Biri teorik çerçevenin oluşturduğu betimsel açıklamalar, diğeri ampirik araştırmadır. Ampirik araştırma olarak Kastamonu kenti içinde uygulanan anketi içeren bir saha çalışması yer almaktadır. Yapılan çalışmada Kastamonu örneği üzerinden yerel yönetimlerin kentsel sorunların çözümündeki rolünü incelemektedir. Bu metinde kriz yönetimi ve yönetim yaklaşımları çerçevesinde yerel yönetimlerin kent sorunlarının çözümündeki etkili rolü ele alınmaktadır. Bilimsel çalışmada nitel bir araştırma yöntemi tercih edilirken yerel yönetim olan belediyenin kentsel sorunlara müdahale etme sürecindeki rolü ve kriz yönetimi ve yönetim çerçevesinde performansları irdelenmektedir. Araştırmanın bulguları önceden belirlenen varsayımı destekler niteliktedir. Sonuçlar göstermektedir ki, incelenen belediye yönetimi kentsel sorunların çözümünde kriz yönetimi ve yönetimi yeterince kullanmamaktadır. Ortaya çıkan sonuçların kentsel sorunların çözüm süreçlerinde etkili bir şekilde kullanılması ve değerlendirilmesi önerilmektedir. Kriz yönetimi ve yönetim bu tür sorunları çözmek için kent yönetimlerine ve genel olarak yerel yönetimlere önemli fırsatlar sunan birer enstrümandır.

Anahtar Kavramlar: *Kriz yönetimi, Yönetişim, Belediyeler, Kentsel Sorunlar, Kastamonu, Ampirik Araştırma.*

ABSTRACT

Today, rapid urbanization process and increasing population bring about many problems in cities. These problems include many problems such as traffic congestion, environmental pollution, lack of infrastructure, unemployment, poverty and social exclusion. These problems pose a significant threat to the sustainability and livability of cities. Kastamonu is a province located in the Black Sea Region of Turkey and contains many historical, cultural and touristic riches. Kastamonu, like other cities, faces urban problems. Problems such as traffic congestion, environmental pollution, lack of infrastructure, unemployment and poverty pose a threat to the sustainability and livability of Kastamonu. The aim of this study is to clarify how and to what extent local governments, through Kastamonu Municipality, use crisis management and governance techniques in solving urban problems. The research method was applied at two levels. One is descriptive explanations created by the theoretical framework, the other is empirical research. As empirical research, there is a field study including a survey applied in the city of Kastamonu. In the study, the role of local governments in solving urban problems is examined through the Kastamonu example. In this text, the effective role of local governments in solving urban problems is discussed within the framework of crisis management and governance approaches. While qualitative research method is preferred in the scientific study, the role of the municipality, which is a local government, in the intervention process to urban problems and its performance within the framework of crisis management and governance are examined. The findings of the research support the predetermined assumption. The results show that the examined municipal administration does not use crisis management and governance sufficiently in solving urban problems. It is recommended that the resulting results be used and evaluated effectively in the solution processes of urban problems. Crisis management and governance are tools that offer important opportunities to city governments and local governments in general in solving such problems.

Keywords: *Crisis Management, Governance, Municipalities, Urban Problems, Kastamonu City, Ampirical Research.*

¹ Bu makale 26-28 Ekim 2023 tarihleri arasında Kırıkkale'de düzenlenen 23. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu'nda (KAYFOR23) "Kentsel Sorunların Çözümünde Yerel Yönetim Rollerinin Kriz Yönetimi Ve Yönetişim Çerçevesinde Kastamonu Örneği Üzerinde İncelenmesi" isimli başlıkla sunulan ve özeti KAYFOR23 bildiri özet kitabında yer alan bildirinin tam metin hâlidir.

* Prof. Dr. Bursa Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı, bparlak21@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8919-6481

** Dr. Öğrencisi. Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

GİRİŞ

Yirmi birinci yüzyıl hızlı değişim ve ileri teknoloji çağıdır. Bu nedenle kamu yönetiminde yer alan mevcut geleneksel yöntemler yerini farklı anlayışlara bırakmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışının getirilerinden olan anlayışlardan olan kriz yönetimi ve yönetim kavramı günümüzde yaygın ve etkin kabul edilen birer anlayıştır. Kriz yönetimi yaklaşımı olağanüstü durumlarda hızlı ve etkili bir şekilde hareket etmek için gerçekleştirilen planlama ve uygulama sürecidir. Güçlü bir kriz yönetimi gereklidir. Fakat bu anlayışı sadece merkezi yönetimden beklemek sağlıklı bir yaklaşım değildir. Ortaya çıkan krizlere ilk elden müdahale çok önemlidir. Güçlü bir organizasyon krizi kontrol altına almakla birlikte merkezi yönetimin müdahalesinin de daha etkili olmasını sağlayabilir. Yönetişim yaklaşımı ise yerel düzeyde ifade edilecek olursa, yerel yönetimlerin halkın katılımını ve desteğini alarak kentlerin yönetiminde etkili bir rol oynanmasını hedeflemektedir. Lakin yönetim salt yerel düzeyde uygulanacak bir yönetim yaklaşımı değildir. Bölgesel, ulusal, uluslararası ve küresel düzeylerde de uygulanmaktadır.

Bu bilimsel çalışmada Kastamonu örneği üzerinden bir yerel yönetim olan belediyenin kentsel sorunların çözümündeki rolü kriz yönetimi ve yönetim çerçevesinde incelenmiştir. Kastamonu'nun yaşanabilirliği ve buna kent yönetiminin katkıları açısından hazırlanan anket sonrasında ortaya çıkan veriler neticesinde öneriler sunulmaktadır. Yerel yönetimlerin kentsel sorunların çözümündeki rolünü kriz yönetimi ve yönetim çerçevesinde araştıran bu makale, Kastamonu üzerinden yapılan ampirik araştırmanın analizi ile kent sorunlarına öneriler sunmaktadır. Bu önerileri sunarken kriz yönetimi ve yönetim eksenlerini dikkate almaktadır. Kastamonu'daki kentsel sorunlara kriz yönetimi ve yönetim anlayışı çerçevesinde cevap aranırken, nitelikleri itibarıyla benzer kentlerin de aynı sorunlarla mücadelesinde konu bağlamında bir fikir vermek ve bir yaklaşım belirlemek amaçlanmıştır.

1. KRİZ VE KRİZ YÖNETİMİ NEDİR? KAVRAMSAL ÇATI

1.1. Kriz Kavramı

Kriz Yönetimi kavramını açıklamaya geçmeden önce “kriz” sözcüğünü betimlemek yerinde olur. Kriz; “iyi” olmayan, sağlam bulunmayan, düzgün görünmeyen ve eşyanın ya da bir olayın normal ve olağan görünüm ve içeriği dışında önemli sorun ve darboğazların kendini gösterdiği, böylelikle ciddi bir müdahale gerektiren ve reforma gidecek yenilikleri ve değişiklikleri içeren düzeltmeleri elzem kılan bir durumdur. Kriz olağan dışı olan ve istikrarsız duruma işaret etmektedir. Kriz, salt yönetim bilimi, organizasyon teorileri ve kurum ve kuruluşlar açısından söz konusu değildir. Kriz birçok sosyal yapıda ve süreçte ortaya çıkabilen, farklı alanlarda kendisini gösteren beklenmeyen büyük çaplı bir sorun ya da sorunlar bütünüdür.

Kriz konusu açıklanırken iki yaklaşımdan söz edilmektedir. Bunlardan biri; sezgiye yönelik olan “subjektif yaklaşımdır”. Diğeri ise organizasyonu bir sistem olarak gören ve onun alt sitemlerinin birinde ya da daha fazlasında ortaya çıkan bozulmayı ifade eden “objektif yaklaşımdır (Tüz, 2004; 4)” .

Krizin nedenleri; “Dış çevre” olabileceği gibi “İç Çevre” de olabilir. Bir organizasyon açısından dahili ve harici koşullar krize neden olabilmektedir. Organizasyonu etkileyen unsurlardan biri olarak “çevre” her zaman kriz yaratabilecek bir potansiyel oluşturabilmektedir.

“Organizasyon Dışı ve İçi Faktörleri” şöyle sıralamak olanaklıdır (Tüz, 2004; : Dış faktörler olarak doğal faktörler, ekonomik faktörler, politik ve yasal faktörler, toplumsal yapı, teknolojik faktörler ve diğer faktörler belirtilebilir. İç faktörler olarak; tepe yöneticilerle ilgili sorunlar, işletmenin hayat safhası ve örgütsel sorunlar söz konusu olabilir.

Krizler çeşitleri, özellikleri, şiddetleri, bakış açıları ve gelişim dönemleri itibariyle incelenebilir. Şunu belirtmekte yarar vardır; krizler her zaman ani olarak ortaya çıkmazlar. Bir kriz ani olarak ortaya çıkabileceği gibi, içten içe yayılarak zaman içinde olgunlaşarak ta kendini gösterebilir. İkinci durumda “potansiyel” bir riskten bahsedilmektedir.

Krizin kelime anlamı bir örgütün üst düzey hedeflerini ve işleyiş biçimini tehdit eden veya hayatını tehlike sokan aynı zamanda acil kararlar verilmesi gereken, uyum ve önleme sistemlerini yetersiz duruma sokan bir yapıdır (TDK). Krize neden olan olaylar çeşitlidir. Krizler kendiliğinden meydana gelebileceği gibi insan kaynaklı nedenlerden de meydana gelebilir. Krizin nedenleri uluslararası çatışmalardan, ekonomik belirsizlikten veya haberleşmede yaşanan aksaklıklardan meydana gelebilir (Genç; 2009: 3). Bu nedenle alınacak tedbirler de birbirinden farklıdır. Bu alınacak tedbirler hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmalıdır. Kriz yönetiminin ilk aşamasında krizin belirtileri saptanır. Krizin önceden algılanabilmesi ve bu süreçte doğru kararların alınabilmesi en önemli adımdır. İkinci aşama ise krizin belirtileri görülerek ortaya çıkabilecek zararı örgüt yapısına zarar vermeden kontrol altına alabilmektir. Krizin en az zararla atlatılmasını sağlamak amacıyla daha önceden hazırlanan planlar uygulanmalıdır. Kriz anı sonrasında yeniden yapılanma sürecinde yaşanan krizlerden dersler çıkartılarak meydana gelebilecek krizleri daha iyi bir şekilde yönetebilir (Genç; 2009: 6).

Son derece tehlikeli ve zor durum olarak tarif edilen kriz², bireysel, kurumsal ve ulusal düzeylerde başarılı olmanın, başarıyı devamlı kılmanın ve olağan dışı sorunlu durumlara hazırlıklı bulunmanın anahtar kelimesidir. Kriz yönetimi bu nedenle birçok boyutta ama her zaman büyük önem taşımaktadır.

1.2. Kriz Yönetimi

Kriz yönetimi, bir kuruluşun iş sürekliliğini korurken ani ve önemli bir olumsuz olayla başa çıkmasına yardımcı olmak için tasarlanmış stratejilerin uygulanmasıdır. Kriz yönetimi, bir krizi savunmak, hafifletmek ve önlemek için politika ve prosedürlerin uygulanmasını içerir. Kriz, önceden öngörülemeyen bir olayın veya potansiyel risk olarak değerlendirilen bir olayın öngörülemeyen sonucu olarak ortaya çıkabilir. Her iki durumda da krizler neredeyse her zaman organizasyona verilen zararı sınırlamak için kararların hızlı bir şekilde alınmasını gerektirir. Krizler arasında doğal afetler, finansal sorunlar ve siber güvenlik saldırıları yer alabilir (Barney ve Posey; 2023)³.

1980’li yıllara gelindiğinde devlet içerisinde geniş ve yaygın bir kamu yönetimi anlayışı mevcuttur. Devletin her alanda yer alması sonucunda, devletin yerine getirdiği kamu hizmetleri devletin hacmini artırmıştır. Kamu kurumlarının elinde bulundurduğu imkanları ve bütçeleri göz önüne alındığında bürokrasinin ve devlet yönetiminin yeniden inşası gerekli hale gelmiştir.

² ([https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/crisis#](https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/crisis#;); 27.12.2023)

³ <https://www.techtarget.com/whatis/definition/crisis-management>

Geleneksel kamu yönetimi anlayışı zaman içerisinde dönüşüm yaşamıştır. Bu dönüşüm neticesinde yönetim anlayışının, etkinlik ve verimliliğin önem kazandığı bunlarla birlikte ortaya çıkabilecek krizleri yönetebilecek kapasiteye sahip olabilmesi için de geleneksel yapının katı tutumundan uzaklaşması gerekmektedir (Korkut, Kürşat Acar & Tetik; 2015: 108).

Geleneksel anlayış içerisinde devleti hantallaştıran ve yeni ihtiyaçların farkına varan ve bu ihtiyaçları karşılayabilen bir devlet sistemi önemli bir hale gelmiştir (Lane; 2000: 305). Devletin toplumun her alanında yer alması sadece devlete mali yük getirmekle kalmaz kamu ve özel alan ayırımını da ortadan kaldırır. Günümüz konjonktüründe devletin denetleyen ve yönetimi etkin kullanarak halkı yönetime katan bir yapıya bürünmesi gerekirken oluşabilecek kriz anları için gerekli hazırlığı mevcut olan bir yapıyı da içerisinde barındırabilmelidir.

Küresel olayların öngörülemezliği nedeniyle, birçok modern kuruluş, olası krizleri ortaya çıkmadan önce belirlemeye ve onlarla başa çıkma planlarının taslağını çıkarmaya çalışır. Bir kriz meydana geldiğinde ve ortaya çıktığında, kuruluşun hayatta kalabilmesi için gidişatını büyük ölçüde değiştirebilmesi gerekir. 2020'nin başlarında başlayan COVID-19 krizinin, kriz yönetimi konusunda ders kitabı haline gelmesi beklenebilir. Dünyanın dört bir yanındaki işletmeler kapılarını kapatmak zorunda kalmıştır. Milyonlarca çalışan evlerine gönderilmiştir. Temel hizmetler işlemekte ciddi zorluklarla karşılaşmıştır. Büyük ya da küçük her işletme, normal operasyonlarını olumsuz yönde etkileyen sorunlarla yine karşılaşabilir. Kriz birçok şekilde olabilir; ofis yangını, CEO'nun ölümü, terör saldırısı, veri ihlali veya doğal afet buna birer örnektir. Bütün bunlar bir şirkette satış kaybı, itibarın zarar görmesi gibi maddi ve manevi maliyetlere yol açabilir ve gelirden ciddi azalmalar görülebilir. Hatta kuruluşun yıkılışına kadar süreç ilerleyebilir. Öngörülemeyen beklenmedik durumlara karşı bir süreklilik planı uygulayan işletmeler, olumsuz bir olayın etkilerini azaltabilir. Kriz durumunda bir iş sürekliliği planına sahip olma süreci kriz yönetimi olarak bilinir. Çoğu firma, operasyonlarına ilişkin risk analizi yaparak işe başlar. Risk analizi, meydana gelebilecek olumsuz olayların tanımlanması ve meydana gelme olasılıklarının tahmin edilmesi sürecidir. Bir risk yöneticisi, senaryo tabloları gibi risk modelleri ile simülasyonlar ve rastgele değişkenler çalıştırarak gelecekte bir tehdidin ortaya çıkma olasılığını, en iyi ve en kötü durum sonuçlarını ve bu tehdidin gerçekleşmesi durumunda şirketin uğrayacağı zararı değerlendirebilir (Hayes, 2022)⁴.

Kriz yönetimi, belayı, felaketi veya problemi fırsata dönüştürme mücadelesi olarak tanımlanır. Krizler iyi yönetilirse bir fırsata dönüştürülebilir. Herhangi bir kriz durumunda, iyi değerlendirilemeyen fırsatlar çevrenin, kamunun tereddütte kalmasına ve organizasyona duyulan güvenin sarsılmasına yol açabilmektedir. Organizasyonlarda krizlerin dalga etkileri farklı büyüklük ve yapıda olmaktadır. Bazen kriz yönetimi, bir kasırga gibidir; her şeyi hortumunun içine çeker ve yolu üzerinde hiçbir şey bırakmaz. Sınırlar gerilmekte, herkes birden alevlenmeye hazır beklemekte ve önemli işler ertelenmektedir. Bu tür olumsuz ortamların oluşmasının önüne geçilmesi, krizin daha da büyük etkilere ulaşmasının engellenmesi yine o organizasyonun ve onun yönetiminin elindedir. Krize hazırlıklı olan, önceden kriz planı ve kriz ekibi bulunan her yöneticinin kriz döneminde krizi başarıyla yönetmesi ve süreci en az zararla atlattığı kolay olmaktadır. Hazırlıklı, becerikli ve deneyimli bir yönetici için kriz yönetimi, adeta normal yönetim sorunlarından biri gibidir. Bu nitelikteki bir yönetici böyle bir durumun içinden çıkabilir (Akdağ, 2005; 3).

⁴ <https://www.investopedia.com/terms/c/crisis-management.asp>

2.YÖNETİŞİM KAVRAMI

Yönetişim 1990'lı yıllarda önem kazanan bir anlayıştır. Yönetişim ilk olarak Dünya Bankası tarafından ön plana çıkarılan yapıda Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslar-ötesi kuruluşların katkıları ile etkinlik kazanmaya başlamıştır. Yönetişim modelinde devletin, ekonomik yapının ve sivil toplumun yer aldığı bir yapıdır (Algan; 2021: 793).

Güçlü bir yönetişim anlayışı oluşturmak için belirli ilkeler bu yapı içerisinde yer almalıdır. Bu ilkeler sorumluluk, hukuka bağlılık, hesap verilebilirlik, şeffaflık, etkinlik, oransallık, hukuka bağlılık ve stratejik vizyon olarak belirlenebilir (Izgar; 2015: 27).

Yönetişim, birlikte karar alma ve birlikte yönetme gibi iki ana süreci ortaklaşa gerçekleştirme ve ortak sorumluluğu birlikte taşıma anlamlarına gelmektedir. Yönetişim her hangi bir politika, uygulama veya proje ile alakalı ve bundan etkilenen tarafları bir araya etkili bir şekilde getiren bir ortaklıktır. Bu ortaklık iş birliği merkezinde kamusal ve örgütsel işlevleri ve görevleri yerine getirmeye odaklanmıştır. Çok aktörlü bir yönetim tekniği olan yönetişim, birçok boyutları ve türleri olan yeni bir yönetsel yaklaşımı ifade etmektedir.

Yönetimden yönetişime geçiş, Yeni Sağ Politikalar, Yeni Liberalizm ve Yeni Kamu İşletmeciliği üçgeninde algılanması gereken ve bu bağlamları ile yorumlanması yerinde olacak bir kavramdır. Tarihi kökenleri daha eskilere gitse de çağdaş yorumu Dünya Bankası Raporlarıyla 1980'li yıllarda ortaya çıkmaya başlamıştır. Yönetişim çok yönlü incelenebilen yeni bir yönetim kavramı, yaklaşımı ve tekniğidir. Konu üzerinde çok sayıda yazarın, düşünürün ve akademisyenin görüş ve katkılarını bulmak olanaklıdır.

Konuyla ilgili yazarlarda biri olan Bekkers, yönetişimi tartışırken kavramın özünde yer alan üç ana unsura dikkat çekmektedir (Demirci, 2013; 2): a) Öz düzenleme (self-regulation), b) Öz örgütlenme ve c) Kolektif karar alma. Yönetim kavramı devlet merkezli yönetim yapısına işaret ederken, yönetişim, daha kapsamlı bir anlam çerçevesi çizmektedir. Buradaki aktörler, süreçler, yöntemler ve anlayış biçimleri, klasik yönetimden oldukça farklıdır. Merkezi yönetim birincil konumda olmaktan çıkar ve ortakların yönetimi konseptine gelir (Turan, 2013; 69).

1970'lerin sonlarında merkez ile devletin ötesindeki çeşitli devlet ve devlet dışı aktörler arasındaki örgütler arası alanla ilgili akademik endişeler kendini göstermeye başlamıştı. 1980'lerin ortalarına gelindiğinde, İngiliz akademisyenler örgütler arası ağlara ilişkin iç görüşleri İngiliz yönetimine uygulamaya çalıştılar. Özellikle Rhodes, merkezi ve yerel yönetim arasındaki ara yüzü incelemek için Avrupa örgütler arası teorisini kullanarak etkileyici bir araştırma ve edebi bir anlatım geliştirmiştir. Çalışmaları politika ağlarının ortaya çıkışında merkez-yerel ilişkilerinin yapısal özelliklerine odaklandı. 1980'lerin sonlarında, ulusal hükümetin, merkezi ve alt merkezi hükümet birimleri arasındaki bu politika ağları için kapsayıcı bir bağlam sağlama biçimine özellikle dikkat etmiştir. Bu arada konuyla ilgili gelişen literatürü eleştirenler, bunun yeterli bir devlet teorisinin ana hatlarını çizmede başarısız olduğunu savunmuştur. Ancak en son yazıları, yani ağlar ve merkezi-yerel ilişkiler üzerine yönelen çalışmalarını, yeni yönetim yapılarının geliştiği, geçiş halindeki devlet teorisinin ana hatlarını çizecek şekilde uyarlamıştır. Bütün bunların içindeki anahtar kavram yönetişimdir. Rhodes, "yönetişim" teriminin çeşitli tanımları ve kullanımları olduğunu ve bunun da onu analitik bir araç olarak potansiyel olarak bir bakıma anlamsız hale getirdiğini kabul etmektedir. Yönetişim kavramını çağdaş hükümetin kavramsal modeline, onun

evrimine ve siyasi ve daha geniş sosyal süreçlerle olan ilişkisine (daha iyi bir terim olarak 'Anglo-yönetişim okulunu' oluşturan fikirler) entegre etmiştir. Bu bağlamda, 'yönetişim, devletten önemli ölçüde özerkliğe sahip olurken aynı zamanda tipik olarak birbirine bağımlı olan kendi kendini organize eden, “örgütler arası ağları” ifade etmektedir. 1980'li yılların başından itibaren hükümetin politika ağları önemli değişikliklere uğramıştır. Rhodes, fonksiyonel departmanların etrafında yer alan ağların, özel ve gönüllü sektörlerden yeni politika aktörlerinin dahil edilmesiyle büyüdüğünü ileri sürmektedir. Bu durum, hükümetin politikayı yönlendirme ve kontrol etme yeteneğinin, organizasyonlar arası ağların büyümesi, karmaşıklığı ve bağımsızlığı nedeniyle zayıfladığı merkezi olmayan bir hükümetle sonuçlanmıştır. Bu gelişmenin sonuçlarından biri, merkezi hükümetin politika uygulamasını ve hizmet sunumunu etkilemek için giderek daha fazla yönetişime bağımlı hale gelmesidir. Artık merkezi departmanlar yerine hükümetin ötesindeki aktörler ve kurumlar politika ağının ayrılmaz bir parçasıdır (Marinetti, 2003; 594).

Çağdaş toplumun yönetimi genellikle hükümetten yönetime, yani hiyerarşik olarak organize edilmiş siyasi kurumlar tarafından egemen yönetimin uygulanmasıyla yönetilen bir toplumdur, çok sayıda kamusal ve özel aktörün toplumu yönetmek için etkileşimde bulunduğu bir topluma geçiş olarak tasvir edilmektedir. Bu anlayış, ağ tarafından organize edilen yönetim düzenlemelerindeki artışı ve yumuşak politika araçlarının kullanımını da içermektedir. Yönetişim, çoklu anlamlara sahip karmaşık ve tartışmalı bir teorik kavramdır, aynı zamanda doğasında açıklayıcı yeteneği olmayan boş bir kavram olduğu için de eleştirilir. Bir anlamda güç ve çatışmaya dikkat edilmediği için ve kooperatif yönetim düzenlemelerine çok dar bir odaklanma nedeniyle de eleştirildiği olmuştur (Hysing, 2008:314).

3. KENTSEL SORUNLAR VE YEREL YÖNETİMLERİN BU SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Kentsel sorunlar başta büyük kentlerimiz olmak üzere birçok kentimizde artış göstermiş ve çeşitlenmiştir. 1950 sonrasında artan göçler ile kentler nüfusun ortaya çıkardığı yükü kaldırmakta zorlanmaktadır. Kentlerde ortaya çıkan sorunlar çeşitlenmiş olmakla birlikte bazı sorunların boyutları da genişlemiştir.

Kentsel sorunların temelinde yetersiz alt yapı ve bundan doğan handikaplar vardır. Bunların başında da belki “kentsel ulaşımdaki zorluklar ve trafik sıkışıklığı” vardır. Araç trafiğinin sınırlandırılması, yaya ulaşımının özendirilmesi, toplu taşıma kullanımının teşvik edilmesi sorunu çözmese de sorunun şiddetini azaltabilir.

Kentlerde artan endüstri faaliyetleri gelişmenin bir uzantısı olarak kabul edilse de “çevre kirliliği” tehlikeli boyutlara ulaşabilir. Günümüzde çevre dostu politikalar daha etkili olmak ve öncelenmek durumundadır. İklim değişikliğine duyarlı yeşil dostu kentlere doğru evrilmek zaruri hale gelmektedir.

“Kentsel yoksulluk” sadece ekonomik çerçevede içerisindedir şekillendirilemez. Ortaya çıkan sorunların tek nedeni ekonomik çerçevede tanımlanamaz. Kentsel yoksulluk topyekûn kalkınmanın önünde bir engeldir. Çok yönlü bir sorun olan bu durum, etkili ve kapsamlı çözümleri de beraberinde getirmelidir. Kentsel yoksulluk başka kentsel sorunların da tetikleyicisi ve doğrudan ya da dolaylı olarak belirleyicisi olmaktadır.

Kentsel sorunlarda çözülmesi gereken öncelikli alanlardan biri “kentsel dönüşümün” emin ve hızlı adımlarla gerçekleştirilmektir. Bu bağlamda afete dirençli kentleri kurmak büyük önem kazanmaktadır. Kentsel alt yapı eksikliği ve temel kentsel hizmetlerin sunumundaki eksiklikler ve sorunlar çözülmelidir.

“Kent yönetimine katılma ve birlikte yönetme (yönetişim)” konusundaki eksikler zaman içerisinde çözülmesi gereken bir sorun haline gelmiştir. Yönetişim uygulamaları kent yönetimlerinde yeterince güçlenmemiştir. Kararların kent sakinleri ile birlikte alınması ve iş birliği yapılması doğru çözümler sağlayacak ve bu bakımdan katkı kent yönetimine sunacaktır. Günümüzde küresel ve bölgesel boyutlarda büyük ölçekte sorunlar ve krizler yaşanabileceği görülmektedir. Dünyamız, gelecekte ciddi düzeyde iklim değişikliği ve kuraklık meydana gelme potansiyeli giderek artmaktadır. Bölgesel çatışmalar, büyük çaplı göç hareketleri, nükleer bir kriz gibi ciddi tehditler oluşturabilecek durumlara gebe dir. Bu nedenle yerel, bölgesel, ulusal ve küresel boyutlarda iş birliği ve etkin kriz yönetimi önemli hale gelmektedir.

Kentsel sorunları konuşurken göze çarpan bi başka durum da kentte yaşayan bireylerin belli başlı ihtiyaçlarını karşılayamaması ve kent yoksulluğunun devam etmesidir. Kentsel yoksulluğun azaltılması için uygulanacak projeler kentin potansiyeline uygun olmalıdır. Kentsel yoksulluğun azaltılmasını sadece ekonomik çevrede düşünmek yerine sosyal politikalara da ağırlık verilmesi gerekir (Saçlı; 2019: 21).

Yerel yönetimler önemli kamu yönetimi birimleridir. Halka en yakın olan ve yerel düzeydeki ihtiyaçlara odaklanan birer kamusal otoritedir. “Yerel yönetimler il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişilerdir” (1982 Anayasası). Bu tanımdan hareketle yerel yönetimler, yerel düzeyde kamu hizmetlerini planlama, yönetme ve sağlama sorumluluğunu üstlenen kuruluşlardır. Yerel yönetimler, yerel toplulukların ihtiyaçlarına uygun olarak kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasını sağlayabilmek için idari, yasal ve mali güce sahiptirler. Yerel yönetimler vatandaşların yaşam kalitesini artırmak için çeşitli hizmetleri sağlanmasına içerir. Bu hizmetler başlıca kentsel planlama, afet yönetimi, su ve kanalizasyon sistemleri, yol yapımı ev bakımı, sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri ve kültürel etkinlikler olarak yer almaktadır (5393 sayılı Belediye Kanunu).

Yerel ve ulusal sorunların çözümünde merkezi ve yerel hükümetlere önemli görevler düşmektedir. Yerel nitelikli sorunların çözümünde yerel yönetimlerin rolü, kriz yönetimi ve yönetim açısından önemlidir. Yerel yönetimler acil durumlarda bu iki yönetim anlayışı ve tekniğini kullanarak etkili ve verimli çalışmaları ile oluşacak krizin ortaya çıkaracağı tahribatı azaltabilir, hatta sorunun önüne geçebilir.

Etkili bir kriz yönetimi sorunları büyümeden çözebilmeyi ve sorunların olumsuz etkilerini asgariye indirmeyi olanaklı kılabilir. Yönetişim ise şeffaf ve hesap verilebilir yönetimin temelini oluşturur. Yönetişim kavramı vatandaşların doğrudan sürece dahil olmasının garantisidir. Kriz anında yapılacak hazırlıkların önceden tasarlanması önemli olmakla birlikte bu süreç içerisinde yerel halkın fikirlerin ve somut katkılarının alınması kriz yönetimini güçlendirir.

Yerel yönetimlerin muhtemel bir krize hazırlıklı olmalarının başlıca prensibi, kriz anında idarenin takip edeceği yollar ve alacağı önlemler ile görev, yetki ve sorumlulukları açıkça belirleyen

bir “Kriz Yönetim Planı” meydana getirmektir. Böyle bir planı hazır tutmak , olağan yönetim anlayışının vazgeçilmez bir boyutudur (Emrealp; 1994; 3)..

4. KASTAMONU KENTİ ÜZERİNDEN YAPILAN AMPİRİK ARAŞTIRMA

4.1. Ampirik Araştırmada Uygulanan Anket Çalışmasının Amacı ve Önemi

Günümüzde, dünya nüfusunun büyük bir bölümü kentlerde yaşamaktadır. Bu durum kentlerde yaşanan sorunların artmasına neden olmaktadır. Bu sorunların çözümünde yerel yönetimler merkezi bir konumda olmalıdır. Yerel yönetimler, kentlerde yaşanan sorunların çözümü için politikalar üretmekte, projeler geliştirmeye çalışmaktadır. Bu aşamalarda kriz yönetimi ve yönetim yerel yönetimlerin karşılaştığı sorunların çözümünde hayati bir öneme sahiptir. O yüzden bu iki yönetim tekniğinin söz konusu bağlamda incelenmesi gerekir.

Makalenin içerisinde Kastamonu kenti üzerinden yapılan bir anket çalışması olması nedeniyle Kastamonu Belediyesi'nin faaliyetleri de incelenmiştir.

Kastamonu coğrafi durumu incelendiğinde Kastamonu sel, heyelan ve kar fırtınaları gibi doğal afetlerle sık sık karşı karşıya kalmaktadır. Bu afetler ile mücadele edebilmek için belediyelerin acil durum hizmetlerini hızlı bir şekilde kullanarak afetlere hazırlıklı olmaları ve afet anında gerekli müdahaleleri yapmaları beklenmektedir. Bu durum doğası gereği Kastamonu kenti ve vilayeti için de geçerlidir (AFAD; 2023).

Kastamonu Belediyesi vatandaşların katılımını sağlamak için çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Kastamonu Belediyesi birçok belediye gibi kent konseyi ile yerel halkın karar süreçlerine katılımını sağlamayı amaçlamıştır. Vatandaşın politikaların ve hizmetlerin tasarlanmasına katkıda bulunmasını öngören bu yapı, yönetim eksenli bir çabanın eseri olarak kabul edilebilir (Kastamonu Belediyesi; 2023). Yerel yönetim olan belediyenin kamu hizmetlerinde vatandaşların yaşam kalitesini artırması önemlidir. Kentsel sorunların çözümünün kriz yönetimi ve yönetim anlayışından uzak bir şekilde çözülmesi mümkün değildir.

Bu makale bu bağlam ekseninde gerçekleştirilen ampirik araştırmaya dayanmaktadır. Araştırmanın amacı yerel yönetimlerin kentsel sorunların çözümündeki rolünü kriz yönetimi ve yönetim çerçevesinde incelemektir. Bu bağlamda Kastamonu örneği üzerinden kent sorunlarına yönelik bir anket çalışması yapılmıştır.

Araştırmanın önemi, yerel yönetimlerin kriz yönetimi ve yönetim çerçevesinde kentsel sorunları çözümedeki etkinliğini artırmaya yönelik öneriler sunacak olmasıdır. Kastamonu örneği üzerinden yapılan analizler, diğer benzer kentlerdeki yerel yönetimlerin aynı türden sorunlarla karşı karşıya kaldıkları durumlarda yardımcı olabilecektir. Çalışmanın sonunda “sürdürülebilir” ve “yaşanabilir” bir Kastamonu kenti için belirli öneriler sunulacaktır. Araştırma alan yazınına kendi ölçeğinde bir katkı sunmayı hedeflerken, aynı zamanda bu konuda başka çalışmalara da esin kaynağı olabilmeyi ummaktadır.

4.2. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Yöntemi

Araştırma 21 Mart ve 13 Nisan tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evreni Kastamonu kentidir. Kastamonu ilinde merkezde yaşayan 3000 kişi basit rastgele örnekleme

yöntemiyle araştırmanın örnekleme seçilmiştir. Evrenin büyük ve homojen olması nedeniyle bu yola başvurulmuştur.

Bu araştırma yerel yönetimlerin kriz yönetimi ve yönetim çerçevesindeki performanslarını ve kentsel sorunların çözüm sürecindeki rolünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın belirli sınırlamaları da mevcuttur. Çalışmanın yapıldığı alan Kastamonu merkezdir. Çalışmanın sonucu sadece bu il belediyesi için geçerlidir. Çalışmada kentsel sorunlara sadece kriz yönetimi ve yönetim anlayışı çerçevesinde bakılmıştır. Çalışma neticesinde ortaya çıkan verilerin yerel yönetimlerin kentsel sorunların çözüm sürecinde daha etkili çözümler üretebilmesine yardımcı olması beklenmektedir.

5. Bulgular

Araştırma 20 sorudan meydana gelmektedir. Araştırmanın birinci bölümü çoktan seçmeli sorulardan oluşurken ikinci kısmı çoktan seçmeli tablosundan oluşmaktadır. 600 kişi ile yüz yüze yapılan çalışma neticesinde elde edilen veriler aşağıda yer almaktadır. Bu makalede araştırmanın bütün soruları ve analizlerinin ele alınması yerine seçili sorular ve bu sorulardan elde edilen bulguların analiz edilmesi yeğlenmiştir. Seçilen sorular, makalenin başlığı bağlamında açıklama yeteneği görece en fazla olan sorulardır. Yine de diğer soruların, burada ele alınan sorular ve bulgularla örtüşen sonuçlar doğurduğu dile getirilmelidir.

Tablo 1. Araştırma Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	354	59,0
	Erkek	246	41,0
Yaş	18-25	80	13,3
	25-35	195	32,5
	36-56	230	38,3
	57 ve üstü	95	15,8
Eğitim	İlkokul	89	14,8
	Ortaokul	84	14,0
	Lise	222	37,0
	Lisans	164	27,3
	Lisansüstü	41	6,8
Meslek	Memur	59	9,8
	İşçi	88	14,7
	Özel Sektör	158	26,3
	Öğrenci	62	10,3
	Ev Hanımı	74	12,3
Çiftçi	13	2,2	
Serbest Meslek	43	7,2	
İşsizlik	39	6,5	
Küçük / orta esnaf işletmesi	64	10,7	

Yapılan ankette kadınların katılımının erkeklerin katılımından daha yüksek seviyede olduğu gözlemlenirken, eğitim grubunun ağırlığı lise mezunu olan katılımcılardan oluşmaktadır. Diğer yandan meslek grubu da özel sektör seçeneğinde ağırlıklı olarak toplanmıştır.

Bu yapılan araştırma içerisinde Kastamonu'nun kentsel sorunun ne olduğu araştırılırken Kastamonu Belediyesi'nin kriz anlarında çözüm üretme yetenekleri ve bununla birlikte yönetim anlayışı çerçevesinde ne düzeyde halka yer verdiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Yerel yönetim olan belediyeler krizlere ilk elden müdahale etme görevini başarılı bir şekilde yerine getirebilmelidir. Bu nedenle bir sonraki tabloda Kastamonu Belediyesi'nin olası bir afet sonrasında oluşabilecek krize müdahale de ne oranda başarılı olup olmadığı incelenecektir.

Tablo 2. Olası Bir Afet Durumunun Oluşturacağı Krizde Kastamonu Belediyesi Başarılı Olur

Değişken	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	11	1,8
Katılıyorum	60	10,0
Kesinlikle Katılmıyorum	67	11,2
Katılmıyorum	350	58,3
Kararsızım	112	18,7
Total	600	100,0

Yapılan anket çalışmasından hareketle Kastamonu belediyesi sınırları dahilinde yaşayan hemşehriler olası bir afet durumunda belediyenin bu konuda yetersiz kalacağını düşünmektedirler. Yakın zamanda Türkiye'nin yaşadığı deprem faciası toplumu bu konuda daha hassas bir seviyeye getirirken, Kastamonulular belediye tarafından yapılan veya yapılacak hazırlıkları yeterli düzeyde görmemektedir.

Çalışmamın bir ayağını da oluşturan yönetim anlayışının güçlü bir şekilde uygulanması halkın isteklerini karşılarken devlet ve toplum arasında da güçlü bir bağ inşa edebilir. Bu bağın ilk adımı belediyelerde oluşmaktadır. Yapılan anket çalışmasında belediyenin vatandaşlar ile olan iletişimi de yönetim kavramı üzerinden irdelenmiştir.

Tablo 3. Kastamonu Belediyesi'nin Aldığı Kararlardan Hakkında Yeterli Bilgilendirme Yapılıyor

Değişken	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	7	1,2
Katılıyorum	91	15,2
Kesinlikle Katılmıyorum	56	9,3
Katılmıyorum	336	56,0
Kararsızım	110	18,3
Total	600	100,0

Tablo 4. Kastamonu Belediyesi Karar Alma Süreçlerine Halkı Dahil Ediyor

Değişken	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	9	1,5
Katılıyorum	49	8,2
Kesinlikle Katılmıyorum	66	11,0
Katılmıyorum	344	57,3
Kararsızım	132	22,0
Total	600	100,0

Tablo 3 ve tablo 4’de yer alan veriler dikkate alındığında Kastamonu Belediyesi’nin aldığı kararları halka tam olarak duyurmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte belediyenin güçlü bir yönetim anlayışına da tam olarak ulaşamadığını, çünkü karar alma süreçlerine halkın dahil edilmediğini düşünmektedir

SONUÇ

Çağımızda kentler her geçen gün hızlıca gelişmektedir. Bu durum özellikle gelişmekte olan ülkelerde daha belirgin bir ölçekte yaşanmaktadır. Türkiye de bu gruba girmektedir. Yaşanılan gelişmeler ve değişimler kentlerin de bu sürece adapte olmalarını gerektirmektedir. Kentlerin sorunları çözülmediği takdirde her geçen süre daha da derinleşmektedir. Yerel yönetimlerin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmelerinin önemi de günden güne artmaktadır. Merkezi yönetimin görevleri dışındaki yerel nitelikli kamu hizmetlerinin yerinde görülmesi ve vatandaşa daha iyi hizmetlerin sunulması, yerel yönetim birimlerinin iyi yönetilmesi ve modern yönetim tekniklerini etkili olarak kullanması ile daha mümkün hale gelecektir. Easında güçlü bir yerel yönetim aynı zaman da güçlü bir merkezi yönetimi de sağlar, çünkü merkezi yönetim o zaman esas görevlerine ve makro politika ve uygulamalara daha iyi yoğunlaşır. Aynı zamanda etkili ve maddi açıdan güçlü bir yerel yönetim merkezi yönetimdeki bürokrasi işlerini de azaltacaktır.

Yerel yönetimlerde uygulanan/uygulanması beklenen önemli yönetim teknik ve yaklaşımlarından biri de kriz yönetimidir. Makaleye de konu olan kriz yönetimi yönetim ile birlikte, kent yönetimleri açısından vazgeçilmez idari enstrümanlardır. Kriz anında hızlı çözümler üretebilmek için sadece bir kriz masası oluşturmak yeterli değildir. Öncesinde hazırlanan planların uygulanabilir ve sürdürülebilir olması gerekir. Aynı zamanda bu planlar değişen konjonktüre göre de değişim gösterebilecek esnekliğe sahip olabilmelidir. Bir il için en büyük kriz, büyük ölçekli ve ani meydana gelen doğal afetlerdir. Böyle durumlarda her şey merkezi yönetimden beklenmemelidir. Merkezi yönetimin müdahalesini beklemekten öte, öncesinde hazırlanan kriz yönetim planları devreye sokulmalıdır. Bu durum merkezi yönetimin de krize daha planlı bir şekilde müdahale etmesini sağlar.

Merkezi ve yerel yönetimler birbirinden uzak veya birbirine rakip yönetsel yapılar değildir. Bu yapıların temel görevi vatandaşların refahını, huzurunu ve güvenliğini sağlamaktır. Değişen yeni yönetim düzeninde vatandaşlar da yerini almalıdır. Seçimden seçime oy kullanmak yerine kendi haklarını farkına varan bir vatandaş profili oluşturulmalıdır. Vatandaşlar da kendi yaşam alanlarını ilgilendiren konular hakkında bilgi sahibi olmakla birlikte haklarını farkına varmalıdır. Bu da

yönetişim olgusunu gerekli kılmaktadır. Yönetişim sadece karar alma sürecinde değil, bu kararları uygulamam ve denetleme süreçlerinde de etkili olarak hayata geçirilmesi gereken bir yönetim yaklaşımı ve tekniğidir.

Bu makaledeki ampirik araştırmada çıkan sonuçlar göz önüne alındığında *Kastamonu Belediyesi halkı yönetim çerçevesi içerisinde süreçlere dahil olmak için güçlü adımlar atmalıdır*. Bu adımı sivil toplum örgütleri yoluyla yapabileceği gibi bireysel olarak duyalı bir hemşehri algısıyla yerel politikaları ve hizmetleri takip etmeli ve belediye meclisi toplantılarına katılmalıdır. «Aktif Hemşehrilik» çabaları, «yurttaş odaklı yerel yönetimin» yaşama geçirilmesine olanak sağlayabilecektir.

Kastamonu Belediye yönetimi de konunun diğer tarafı olarak hemşehrileri bu konularda bilgilendirmeli ve bilinç düzeyini yükseltme çalışmaları yapmalıdır. Belediye aktif yayın araçlarını ve sosyal medyayı kullanarak halkı bilgilendirirken; o bölgede yaşayan *insanların yönetim sürecine sadece oy kullanarak katılımlarının yeterli gelmeyeceği, bunun dışında birçok yol ve yöntemle karar ve uygulama süreçlerine katılabilecekleri anlaşılır bir şekilde halka yansıtılmalıdır*.

Afet en zor yönetilen kriz anları olması nedeniyle öncesinde hazırlanan planlar, bir yandan rasyonel bir tutarlılık içinde hazırlanırken öte yandan halkın da bu sürece dahil edilerek endişeleri azaltılabileceği gibi, katkıları da sağlanabilir. Afet yönetimi çok katmanlı yönetişimin (multilevel governance) gerektiren kompleks bir konudur. Bu nedenle «Bütünleşik Yönetim» mantığı ve yaklaşımı kapsamında «Bütünleşik Afet Yönetimini» hayata geçirmek gerekmektedir. Bu konu ulusal ve yerel boyutlarda AFAD ile entegre bir şekilde yeniden yapılandırılabilir.

Yerel yönetimler vatandaşlarının yaşam kalitesini artırmak için politikalar üretmelidir. Yerel yönetim olarak belediyeler bölgede yaşayan vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayabilecek politikalar üretebilmeli ve bu politikalar sürdürülebilir olmalıdır. Yerel yönetimler merkezi yönetime göre daha esnek ve katılımcı bir yapıya sahip olması vatandaşların yönetim sürecine katılımını daha kolay sağlar. Belediyeler maddi yetersizlik yaşadığı için yapılacak denetimler daha etkin olmalıdır. Kaynakların verimli kullanılması sağlanmalıdır. Görev paylaşımları yapılırken uzman personellerden yararlanılarak verimli artışının artırılması hedeflenmelidir. Yerel hizmetlerin artması nedeniyle yerel yönetim birlikleri ve yerel yönetimler arasında net bir şekilde görev paylaşımı yapılmalıdır (Koçak; 2019: 85-86).

Yerel yönetimlerin yetki alanındaki yerel düzeydeki rolü, kriz yönetimi ve yönetim açısından da önemlidir. Kriz durumlarında yerel yönetimler, hızlı bir şekilde hareket ederek acil durum hizmetlerini etkili bir şekilde sağlama ve krizin oluşturacağı zararı azaltabilme potansiyeline sahiptir. Yönetişim açısından yerel yönetimler yerel toplulukların ihtiyaçlarını sağlarken şeffaf ve hesap verilebilir yönetim anlayışını benimsemelidir. Yönetişim kavramı vatandaşların doğrudan sürece katılmasının bir garantisidir. Bu kararlar alınırken, politikalar oluşturulurken daha geniş bir kitlenin dikkate alınması önemlidir.

KAYNAKÇA

5393 Belediye Kanunu. (tarih yok). 2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf> adresinden alındı
AFAD. (tarih yok). 2023 tarihinde <https://kastamonu.afad.gov.tr/> adresinden alındı

- Akdağ, Mustafa, Halkla İlişkiler ve Kriz Yönetimi; Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 2005, Sayı: 14, 1 - 20, 01.08.2005
- Algan, F. M. (2021). Ortaklaşa Yönetim- Uluslararası Kuruluşların Politika Yönlendirmesi. *Mülkiye Dergisi*, 793-832.
- Aykaç, B. (2001). Kamu Yönetiminde Kriz ve Kriz Yönetimi. *Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 123-132.
- Belediyesi, K. (tarih yok). 2023 tarihinde <https://www.kastamonu.bel.tr/v2/kurumsal/belediye-meclisi/> adresinden alındı
- Emrealp, S. (1994), Belediyelerde Kriz Yönetimi, IULA EMMET.C. Bşbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, İkinci Baskı, İstanbul.
- Genç, F. N. (2009). Kriz Yönetimi ve Kamu Yönetiminde Uygulanabilirliği. *Verimlilik Dergisi*(4), 7-22.
- Hysing, E. (2008), Governing Without Government? The Private Governance Of Forest Certification In Sweden Public Administration Vol. 87, No. 2, 2009 (312–326)© 2009 The Author. Journal compilation © 2009 Blackwell Publishing Ltd
- Izgar, H. (2015). Modern Toplumun Yönetim Biçimi İyi Yönetişim Üzerine Bir İncelenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 24-38.
- Korkut, G., Kürşat, O., & Tetik, A. (2015). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı İle Değişen Kamu Hizmeti ve Türkiye İş Kurumu. *İş ve Hayat*, 1(2), 107-135.
- Lane, J.-E. (2000). *Public Sector*. London.
- Marinetto, Mike (2003), Governing beyond the Centre: A Critique of the Anglo-Governance School, *POLITICAL STUDIES: 2003 VOL 51*, 592–608© Political Studies Association, 2003.Published by Blackwell Publishing Ltd, Road, Oxford OX4 2DQ, UK .
- Övgün, B., & Gül, H. (2019). Kriz Yönetiminde Reform. *Dirençlik Dergisi*, 3(2), 173-181.
- Özel, M. (2015). Kentsel Yoksulluk ve Türkiye’de Yerel Yönetimlerin İşlevleri. *İdealkent*, 6(16), 155-181.
- Saçlı, A. (2019). Türkiye’de Kentsel Yoksulluk Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 2(2).
- Turan, H.T. (2013), *Yönetişim ve Yeni Kamu Yönetimi, Yönetişim Türk Kamu Yönetimine Yansımaları*, Editör. Fatma Neval Genç, Çizgi Kitapevi.
- Türk Dil Kurumu*. (tarih yok). 2023 tarihinde <https://www.tdk.gov.tr/> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. (tarih yok). 2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf> adresinden alındı
- Tüz, V. M. (2004), Kriz Yönetimi, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., 3. Baskı, Ocak 2004 <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/crisis#;> (27.12.2023) <https://www.techtarget.com/whatis/definition/crisis-management> (27.12.2023) <https://www.investopedia.com/terms/c/crisis-management.asp> (27.12.2023)